

ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՍԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 34րդ տարեշրջանի (1918 օգոստոս-1919 յուլիս) բաժնորգրանքն է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԻ: Ամսական բաժնորգրանքն է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ: Նամակ կամ գրամ զրկելու համար հասցենով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼԴ ՏԱՐԻ

Թիւի 21

1918 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 25 ԴՆ.
(Հ. Տ. 1918 Գեկտեմբեր 18)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հաճառողով և կամ մասնավոր միայն կը հրատարակէ իրեն դիմած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միլի գիրք 1 սանդիւմ կարժէ. 1 գիրքգիրք 2 սանդիւմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲԱՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներգաղթի ժամը մօտաւորապէս. — Դէպի Ռայոնիք. — Հայաստանի անկախութիւնը. — Հայերը Սիրիայի մէջ. — Յիսուսային Սիրիայի մէջ. — Օսմանական թուրքական. — Տեղական. — Նուիրատուութիւններ Արմենիային. — Նախագահներ Տ. Փուէնգարէի եւ Տ. Վ. Լիստինիսօսած ճառերը Ելիզբէի պալատի պատուա. ճաշի միջոցին. — Իտալիայի Պապականութիւնը փարկ գալը. — Նախագահ Վ. Լիստինիսօսած ճառի եւ Անգլիայի մէջ. — Ռուսիա, Աւստրիա. — Ռուսական. — Օրացոյց 1919 թուականի:

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԺԱՄԸ ՄՕՏԱՆՈՒՑ

Կար ժամանակ մը երբ ամէն Հայաստանցի Հայ իր աչքեր յառած էր արտասահման, մասնաւորապէս Ամերիկայի և Եվրոպայի կողմէ կարենար դադարի միջոց մը գտնել թիւրքական բռնութիւններէն ճակատագրու համար, այլ ևս չէր սպասեր ու ինքզինք կը նետէր ոսկիի ու երկնակաթիլի երես կայածին աշխարհներ. Միշտ և այժմ եթէ երբէք ինչ ինչ հանգամանքներ ներքի կը դարձնէին արտագաղթը, այսուհետեւ սակայն այլևս ոչ մէկ արգարացում պիտի կրնայ ունենալ այն:

Այժմ արտագաղթի մասին խօսին իսկ աւելորդ է. կարգը ներգաղթինն է:

Երբ ամէն հայիւ գոցուի պարտաւորութիւնքի և փրկուած Հայաստանի միջև այլևս չենք ունենար մեր գլխու վրայ այն սպառնալիքն վտանգը որ կտարածուի ու կողոպտուի կը յայտնադրուէր բար. բարոս թիւրքիկոն կողմէն. երբ վերնայ անապահատութեան երկիւղը, Հայեր այլևս ինքնաբերաբար պէտք չպիտի գտնէ թափառելու օտար աշխարհներ և բազմ ուրանելու:

Պէտք է լաւ գիտնալ որ այդ բազմը, երկնակաթիլի, հանգստի այդ գրախոր, այսուհետեւ միայն Հայաստանի մէջ կարելի պիտի ըլլայ գրտնել:

Երբ կը խօսինք ապագայ Հայաստանի վերածնութեան վրայ, ինքնին

բացայայտ կը դառնայ որ այդ վերածնութիւնը պիտի կատարուի նոյն իսկ Հայերու կողմէ: Չորս տարուայ պատերազմը թիւրքերու ոճրածին ձեռքով տասանորդեց, կոտորակեց մեզ. այսուհետեւ լոկ երկրի Հայութիւնը անբաւարար պիտի ըլլայ Հայաստանի և Կիլիկիայի վերաշինու. թեան և տիրապետութեան գործին համար: Արտասահմանի Հայութիւնն է որ իր ամբարած ոյժերով մեծագոյն ազդակներէ մին պիտի դառնայ երկրի վերածնութեան տեսակէտով:

Հազարաւոր Հայեր ունինք Ամերիկայի մէջ և այլուր որոնք անկայուն և երկրուն կեանք մը կապրին, մաշակով գործարաններու մուխին ու ծուխին մէջ. անոնք առաջին առթիւք երբ հնէ ներգաղթի ժամը, կրնան փութալ Հայաստան և հոն աշխատիլ թէ իրենց օգտին և թէ երկրի օգտին համար. անոնց կրնան միանալ նաեւ այն գրամատէր և առևտրական Հայեր որոնք շատ դիւրութիւններ պիտի ունենան երկրի մէջ արդիւնաւոր գործեր հիմնելու: Մասնաւորապէս Գալիֆօրնիայի Հայութիւնը պէտք է պարտք գոյ պերադառնալու հայրենիք: Հայաստան ըլլալով ամենէն առաջ երկրագործական երկիր մը, պէտք ունի փորձ և հարուստ երկրագործներու ու այս անհրաժեշտ պայմանները կրնան լիովին լրացնել Գալիֆօրնիայի Հաստատուած Հայերէն շատ շատեր որոնք կըրաղին այնտեղ հողագործութեամբ և այգեպահութեամբ:

Նորածին երկիր մը աշխատանքի և ապրուստի զանազան ու բազմազան աղբիւրներ կրնայ հայթայթել. այն պէս որ ոչ միայն լոկ զաղափառական հայրենասիրութեան զգացումով մըն է որ Հայեր պիտի գիտնեն Հայաստան, այլ և անձնական օգտի տեսակէտով: Այս երկու հանգամանքներ մեծ գեր ունենալով ներգաղթի խնդրին մէջ, իրար կը լրացնեն ու կամբողջանան:

Անցեալներ քեմալիք բարեկամ մը տեսակ մը քեմալիքիան հալար տութեամբ, որ սովորական է այս

ի բնէ սրտցաւ, զգայուն և զոհարե. լող Հայաստանցիներուն համար, կը յարէր. «Հաւատացէ՛ք, երբ Հայաստան անկախ և ազատ ըլլայ, ապա հոգութիւնը տիրէ, արտասահման գտնուող ոչ մէկ քեմալիքի Հայ պիտի մնայ օտարութեան մէջ, նոյն իսկ եթէ միլիոնաւոր ալ դարձած ըլլայ. ամէնքը առանց բացառութեան պիտի դառնան երկիր, այնտեղ աշխատելու, այնտեղ ապրելու և այնտեղ ալ մեռնելու համար...»

Այս այնքան գեղեցիկ արտայայտութիւնը չկարօտիր ոնէ բացառութեան:

Մենք կը յուսանք որ բոլոր Հայաստանցիներն ալ այսպէս կը խորհին, այսպէս կը գործեն ու պիտի գդան միշտ:

Պիտի ցանկայինք որ այժմէն իսկ ամէն Հայ իր խորհրդածութեան առարկայ դարձնէր այս կենսական հարցը և ինքն իր մէջ պատրաստուէր ատոր համար:

Առաջին քայլը պէտք է առնեն Ամերիկայի և Եւրոպայի հայ երիտասարդները. անոնց պէտք է հետեւին նաեւ ամէն անոնք որ արգէն միայուն բնակութիւն մը հաստատած ըլլալ կը կարծեն օտար հողերու վրայ. ոչինչ կայ միայուն օտարութեան մէջ. ամէն բան կախուած է ուրիշներու կամքէն ու հաճոյքէն: Միշտ և մեր ազատ երկիրն է որ կրնայ այսուհետեւ մեզ տալ հաստատ, միայուն ու երջանիկ բնակութիւն մը, այն երկիրը որ կրնայ դառնալ քիչ առնէն եթէ այդ ուղին Հայեր և եթէ ատոր համար այժմէն իսկ աշխատին, զոհեն ու մտնան:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ԴԵՊԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Երբ հիմա այլևս զենքերը վար դրած են և խաղաղութիւնը վերջ տակնապէս կը բերու վրայ է, անհրաժեշտ պարտականութիւն մը կը ծանրանայ ապրին անդին ցրած հալածկոյններուն վրայ. պարտականութիւն մը որ հրամայական է և անյետաձգելի: Սա որոշ է թէ այսօր մեր հայրենի օխաբ թափուր է և բուերու բոյն. Հայութեան մեծամասնութիւնը (Թիւրքահայութեան բնէ կուգենք) կը գտնուի արտասահման ու թուրքիոյ լուծէն ազատագրուած երկիրներու մէջ՝ որպիսին է Դաւան, Կոնք, Արդ, Հայութեան սոյն մնացորդին կը մնայ փութալ գրաւուած վայրերը լեցնելու անյետաձգելի պարտականութիւնը կատարել, հոսանք. հոսանք հոսիլ գէպի Հայրենիք: Սա պէտք է լինի ամբողջ Հայութեան նշանաբանը որպէսզի երբ «վերան» գայ, մեզ անպարտաւոր չգտնէ:

Դէպի Հայրենիք ստեղծելիք հոսանքին համակերպիլ օրինակը տալին հոս թուրքի մէջ գտնուող գաղթական, ներսին մէջ մասը, համբայ ելլելով գէպի իրենց բնակավայրը՝ Կիլիկիա, որ այսօր մասամբ Դաշնակիցներու գրաւած երկիրներուն մէջ կը մտնայ: Մնացեալները, որ հոս են դեռ, չափազանց խզալի վիճակի մէջ են և անկարող են մեկնիլ առկէ առանց արտաքին օգնութեան: Ոչ հազուադէպ ունին իրենց վրայ և ոչ ալ տասնոց մը իրենց գրգռելի մէջ. սակայն աղգային իշխանութիւնները ատոր առջիւն տանելու համար պիտի խորհին անուշտ իրենց իրենց պարտականութիւնը:

Սուրի գրաւումը երկու ամիսէն աւելի եղաւ և իմ հոս գալէս ի վեր քանիցս զրեցի աստ անգ. բայց ոչ մէկ լուր ունիմ ցարգ. կը սիրեմ յուսալ թէ չորս կողմէն եղող դիմաճիւրը ապարդիւն չեն մնար... 30 նոյեմբեր 1918

ԼԵՌՆՈՐԴԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզէն Bureau d'Information Arménien (Հայ Տեղեկատու Բիւրօ) որ Հայ Ազգային Պատուիրակութեան հետ մօտիկ յարաբերութեան մէջ կը գտնուի, մեզ հաղորդած է հետեւեալը գեկտ. 17ին.

Կիւնացիներ մեզի թէ Հայ Ազգային Պատուիրակութիւնը, համապատասխանելով Հայ ազգի միաձայն փափաքին որի մէկ մասը արդէն անկախ Հանրապետութիւն մը կազմած է, հրատարակեց ամբողջ Հայաստանի անկախութիւնը Կիլիկիան ալ միասին առնելով, Գալաթիոյ տէրութիւնները եւ Միացեալ-Նամանգ-ները եւ կամ Ազգերի Ընկերութեան (Société des Nations) պաշտպանութեան տակ երբ այս վերջինը կազմուի:

ՀԱՅԵՐԸ ՍԻՐԻԱԻ ՄԷՋ

Տ. Արամ Բաճճի, Լոնտոնի Հայ կազմակերպչի կողմէն, կը հարգուի մեզ թէ պիտական քարտուղար Պալ Գլէյըրն 1) կիւնացիներէ գեկտեմբերի 4 ամսաթիւ հետագրով մը թէ 3.000 հայ գործարարներ կը գտնուին Պաւստոսի ապաստանարանին մէջ և իրենց թիւը հետզհետէ աւելնալով վրայ է: Զօրավար Գլէյըրն կը յարե որ նպատակ դրամը սպասուած է և անպակաս պէտք կայ աւելնողը կերպ:

Պիտական քարտուղար Տ. Պալ Գլէյըրն ուրիշ հետագիր մ'ալ ստացած է զօրավար Գլէյըրնէն որ կիւնացիներէ թէ Լոնտոն, Համաի և Հալէպի Հայերի վիճակը շատ ծանր է: Հաշուուած է որ 85.000 Հայեր հաւաքուած են այդ կեդրոնների մէջ. պտուցմէ 40.000ը ընդունուին կարօտ վիճակի մը մէջ կը գտնուին և իրենց կացութիւնը հետզհետէ աւելի կը ծանրանայ քանի որ ձմեռը կը մտնեայ և չբնակարաններն նորանոր գաղթականներ կուգան այդ քաղաքները: Կը լեցուին Որպէս զի մեծ չափերի հասնող թշուառութիւնը մեղմանայ, հաշիւ եղած է որ ամսական 25.000 անգլ. ոսկի պէտք է: Նաեւ զգեստեղենի և այլ անհրաժեշտ բաների պէտք կայ: Իսկ ստացուած նպաստի դամարը հասած է մօտ 4.000 անգլ. ոսկիի Գամակոսի համար և 2.600 Հալէպի համար:

Անգլիայի արտաքին գործերի նախարարութեան պաշտօնատեսէն Լոնտոնի Հայկական Բիւրօին հաղորդած է հետեւեալ տեղեկութիւնը որ ստացուած է Կ.պօլսէն, անգլիական Բարձր Թանձնակատարէն (High Commissioner):

« Կը թուի թէ մնացած Հայերի ա-

(1) Կենթադրենք թէ զօրավար Գլէյըրն վաճակեալ անգլիական առաջին հիւպատոս Գլէյըրնէն է:

մենամեծ մասը կեդրոնացած է Միւստիլի գլխաւոր քաղաքները: Հիմա անոնք ազատութիւն ունին իրենց տեղը վերադառնալու և շատերն ալ կուգին այդպէս ընել: Բայց հաղուտ չունին, ուտելիք չունին և իրենց տուները կամ աւերակ դարձած են և կամ Պալքաններէն ու Սիրիական գաղթած իսլամները գրաւած են:

Նոյն իսկ եթէ թիւրք կառավարութիւնը բարեհաճութիւնն ունենայ այս ժողովուրդը ճանաչող հանձնելու հիմա, անտարակուսելի է որ չպիտի կրնայ այդ բանը ընել առանց պատճառ դառնալու շատերի մահուան, այնպէս որ վերադարձող Հայերն ալ աւելի հալածուած պիտի լինին: Այսպէս թէ այնպէս, ես կը կարծեմ թէ աւելի լաւ է աշխատիլ պահպանելու, կերակրելու և հագուելու պահանջը հոն ուր կը գտնուին հիմա ձմեռը և այս ժամանակամիջոցին ինչ ինչ վերջնական կարգադրութիւններ ընել գարնան իրենց վերադարձին համար: Թելադրելի է նաեւ որ եթէ սրտշուած է Հայ Պիտու, թիւն մը հաստատել Սիւստոյի Արեւելեան մասին մէջ ուր հաւանական է որ նախկին քրիստոնէայ բնակիչները բնակին եղած են, յարմար պիտի լինի ասոնք ամէնքը զրկել հոն ու թէ իրենց հին բնակարանները:

ՅՐԱՆՍԱՆ ՍԻՐԻԱԻ ՄԷՋ

Կըսուի թէ զօրավար Լիօքեյին ժամանակաւորապէս պաշտօն մը պիտի յանձնուի Սիրիայի մէջ, Յրանսանի Արեւելքի մէջ ունեցած աւանդական իրաւունքներին և պարտականութիւններին համաձայն:

ՕԺԱՆԴԱԿԵՆԻՔ «ԱՐՄԵՆԻԱ»ԻՆ

Իբրեւ կամաւորագրուած Արեւելեան լեզուներ, 1917ի սեպտեմբերին Արեւելեան իսկապօք կը ձգեմ ու Յրանսան կուգամ, անկէ մեր բնակատեղին Կիլիկիոյ մեկնելու համար: Պէտքերու քերուածութիւնը ժամանակ մը Մարտիկ անցուցին: այդ ժամանակաշրջանին ամբողջ կունենամ ծանօթանալու Արմենիային և իր ծերունազարդ անօրէն-խմբագիր Մ. Փորթալեանին: Ու այդ օրէն սկսեալ, իմ մէջ ծագում առաւ մտածողութեան կեդր. համակարգ մը, զիպէս Արմենիային: Բայ զի մեծ թէ «Արմենիա»-ի շրջանը քաղաքացիական պէտքերէն և իր ազգագրութիւնէն: Հետեւաբար պէտք չկայ զրպտել նրանց պէտքերը ու գործունէութեան գրաւարները: Իմ համար շարաքներու, նոյնիսկ ամբողջ աշխատանք կարեւոր է: Այս բաներու եւք գործի կարեւորութեան ու անհրաժեշտութեան վրայ:

Երբ դեռ Մարտիկ էի, Յրանսան ամբողջական բանակին մէջ գործող ամբողջական զինուորէ մը (Ա. Հ.) նամակ մը կտուանամ որ կը թելագրէ թէ միասնաբար գրեմք Արեւելեան ծանօթութեան և մամուլին և Արմենիայի օժանդակութեան գաղափարը արծարծելու: Գաղափարը որ յոյսացած էր զինակից ընկերո, այնքան զեղեցիկ, այնքան մօտիկ

էր իմ սրտիս որ զիս մղեց դէպի անմիջական գործունէութիւն: ու մինչ մենք նամակներով գաղափարի փոխանցումներ ունեցանք և հասանք այն եզրակացութեան թէ նախ տեղւոյն վրայ կազմելու է «Արմենիա»-ի օժանդակ յանձնարարութիւն մը, զինուորական վերին իշխանութիւնէն հրաման կտանանք մեկնելու և այսպէս գործը անկատար մնացած կը թողուի Մարտիկը:

Մօտ տարի մը կանցնի այն օրէն ի վեր և ահա այս օր «Արմենիա»-ի թիւ 13ին մէջ կը կարգաւոր Մարտիկի մէջ կազմուած է «Արմենիայի Օժանդակ» մարմին մը և յայտարարութիւններ բաց թողած կողմէն Հայ հասարակութեան որ օժանդակեն «Արմենիա»-ին: Լինելով չեքմ համակրող մը, չեմ կարող չարտայայտել իմ ինքնակոչութեան այդ յանձնարարութիւն: Թէեւ յայտարարութիւններ աւելի այժմ Հայ հասարակութիւնը ծանրաբեռնուած է նոր զոհարեցութեան հոգսերով, բայց այդ պատճառ մը չէ որ մենք չօժանդակենք և Արմենիա»-ի պէս գերազանցօրէն գաղափարական և օգտակար թերթի մը որ հայրենասիրութեան և զոհարեցութեան հոգին արծարծած է և կարծարծէ Հայ սերունդներու սրտին մէջ: «Արմենիա»-ն և իր աւելի խմբագիրը տունին հայ ազգին ինչ որ ունենին: Հետեւաբար Հայ հասարակութեան ալ օժանդակելու է «Արմենիա»-ին: Գա իր պարտքն է:

Գ.Ա.ՌԱՆԻ

28 նոյեմ. 1918
Զուլի (Սիրիա)

ՏԵՂԵԿԱՆ

Նախորդ թուով իմացուցած էինք թէ Տ. Յ. Սելեանէ գեկտ. 15 ամսաթիւ նամակ մը ստացած ենք որմէ քաղելով հրատարակած էինք հետեւեալ տողերը: Թէեւ համեմատական քուէարկութեան մա. սին գեռ մինչև այս թուականը որոշ հրահանգ ստացուած չէ փարիզէն, բայց փարիզի Ընտրական Թանձնախումբի նախագահ Արմ. Տ. Վառաշապուհ Ա. քնն. Գիւլարեանէ հասած վերջին նամակին մէջ անցողաբար ըսուած է թէ գէթ ղեկտմբեր 22ի կիրակի օր աւարտին ընտրական գործողութիւնը:

Տ. Յ. Սելեանի իր նամակի վերջը յարած էր համեմատական ընտրութեան մասին մի քանի տեղեկութիւններ խնդրելով որ փութանք հրատարակել: Արմենիայի առաջիկայ թուին մէջ, որմէ պատրաստութիւն կերեւէր Գալթային Ընդհ. Ժողովը հրաւիրելու գեկտ. 22ի կիրակի օր, ծաւաթելն, կէսօրէն յետոյ, ինչպէս որ մենք ալ հրատարակեցինք:

Արդ, անցած չաքաթի վերջեր, Տ. Սելեանէն մի նոր գրութիւն ստացանք գեկտ. 30 ամսաթիւ, որի վերջաբանը բառ առ բառ օրինակելով կը դնենք այստեղ:

« Յիշեալ (գեկտ. 15 թուակիր) նամակէս յետոյ փարիզէն մի հեռագիր եկած է որով սոյն տեղի ընտրական յանձնարարութիւնը որոշած է այս համեմատական ընտրութիւնները կատարել ղեկտմբեր 29ի կիրակին: Ըստ այնմ, մենք ալ հոս միևնոյն օրը պիտի կատարենք ընտրութիւնները: »

Յաւով կիւնացի Տ. Գրիգոր Ճէ. յայտարար (Վարպետ մականունեալ) մահը, 15օրեայ հիւանդութենէ մը յետոյ:

Հանգուցեալը, ինչպէս յայտնի է, իր անձնական գրադուէին գատ, ա. մէն կիրակի օրեր և ի հարկին կուգար իբրեւ դպիր և կիստարակաւ սպասարար Ս. պատարագին և եկեղեցական արարողութիւններին և իր այդ պաշտօնով հանրածանօթ էր գաղութի մէջ, կը թողու այրի մը և 3 զաւակներ որոնց կը յայտնենք մեր ցաւակցութիւն:

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐՄԵՆԻԱԻՆ

Շնորհակալութեամբ կը յայտարարենք Արմենիայի հրատարակութիւնը քաղաքներու համար մեզի հասած հետեւեալ նուիրատուութիւնները:

Լոնտոնէն Հայրենասէր Հայ մը 6 ֆր. և Հայրենասէր Տիկին մը 6 ֆր.: Պրայճըֆէն (Անգլիա) Կ. Բաւկարեան 5 ֆր. և 50 անգմ. և Հայ ազգասէր Տիկին մը 5 ֆր. և 50 անգմ.: Գաֆիթէն փաստարան Մ. Սոսիսեան 5 ֆր. և Թորգոմ Ֆիշէնկեան 5 ֆր.:

ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐ Տ. ՓՈԽԵՆԳԱՐԵԻ ԵՒ Տ. ՎԻԼՍՈՆԻ ԻԾՍԱՍԴԱՌԱՐԸ ԼԵԻՋԵԻ ԳԱԼԵՏԻ ԳԱՏԱՌԱՍՏՈՒՄԻ ՄԻՋՈՑԻՆ

Ինչպէս ծանուցած էինք նախորդ Թրուով, գեկտ. 14ի քաքաթ ցերեկին Ելիկի նախագահական պալատին մէջ Ամերիկայի Միացեալ-Նամանգների նախագահ Տ. Վ. իսոնի տրուած պատուաճաշի միջոցին երկու նախագահների խօսած խօսքերն: Թարգմանութիւնը կը ճրատարակենք ահա Արմենիայի մէջ:

Տ. Փոխեղարտի ճառը
Տիար Նախագահ,

Փարիզ և Յրանսան անհամբերութեամբ կը սպասեն ձեզի. կը ցանկանան փութալ ողջունել ձեզի, այն անուանի ժողովրդավարականին (democrate) որի խօսքն ու գործը կը ներշնչուին բարձրագոյն մարմնով մը, այն փիլիսոփային որ կը ջանայ մասնաւոր գեղեցիկ տիեզերական օրէնքներ գտնել, այն պետական շըշանաւոր անձնաւորութեան որ քաղաքական և բարոյական ամենաբարձր ճշմարտութիւնները բացատրելու համար անմահութեան գրոշմը կրող բանաձեւեր գտաւ:

Անոնք եռանդալին կը փափաքէին նաեւ իրենց շնորհակալութիւն յայտնել ձեզ և ձեզմով Մեծ Հանրապետութեան որի զուլին էք դուք, այն անգնահատելի աշակցութեան համար որ ան տուաւ այս պատեւրազ մէջ իրաւունքի և ազատութեան պաշտպաններին:

Ամերիկան կուրին միջամտելու որոշումը առկէն առաջ իսկ, Յրանսան

վերադարձներին, այսինքն, որոշակի
այնպիսի հոգածություն և վեհանձն.
նախնի ցոյց տալով էր որ ատոր
յիշատակը երբեք չկրնար քննարկ
մեր սիրտերէն. ձեր կարծիքը խաչ
տառաւորութիւնները, ձեր հա-
րենակիցներին անթիւ հանդանակու-
թիւնները, ամբողջացի կրնան սըր-
տայով ձեռնարկները կանխեցին ձեր
նախնի և պատերազմական գործու-
նէութիւնը և հետզհետէ ցոյց տուին
աշխարհի թէ ո՞ր կողմ կը դառնային
ձեր համակրութիւնները:

Եւ այն օրը որ դուք բուն իսկ
կուրծն մէջտեղը նետուեցաք, ձեր
մեծ ժողովուրդը և դուք ինչպիսի
հզօր կամով մը պատրաստեցիք մեր
ընդհանուր յաջողութիւնը: Ասկէ
մի քանի ամիս առաջ, ինծի կը հե-
ռագրէիք թէ Միացեալ Նահանգնե-
րը հետզհետէ աւելի բազմաթիւ
զօրք պիտի զրկեն Եւրոպա մինչև որ
գաղակից բանակները կարողանան
նորանոր զօրաբաժիններ յորդող
պիտի տակ ընկզմել թշնամին: Եւ
արդարև, երկուստեք թեան, ոյժի
անընդհատ հոսանք մը շարունակ մէկ
տարիէն աւելի եկաւ թափուիլ Ֆրան-
սայի հողին վրայ: Ձեր քաջարի վաշ-
տերը, հազիւ թէ ցամաք իջած,
իրենց զինուորի զօրավար թէրչիկի
չունիւր բոլորը ընկող, շտապեցին
վազեցին գէպի պատերազմի վտան-
գին գէպ իրզատող այնպիսի առ-
նակներ թեան մը, մահին գէպայն-
քիսի: Եւ պատգէմ արհամարհանքով
մը որ այս սոսկալի պատերազմի մէջ
մեր ունեցած հին փորձառութիւնը
յաճախ կը դրդուէր խոհեմութեան
իրատ տալու անոնց:

Իրենց հոս հասած ատեն, Սուրբ
Երկիրը ազատուիլ գնացող խաչա-
կրներին ողևորութիւնն ունէին իր-
մէն: Այժմ իրաւունք ունին հզօր-
աւութեամբ նկատուիլ իրենց կատա-
րած գործը և իրար բանու թէ մե-
ծապէս նպատակեցին ատոր: Իրենց
քաջութեամբ և հաւատքով:

Այլ սակայն հոս եկած ատեն որ-
ով ալ բորբոքուած լինէին թշնա-
մին գէպ, անոր գործած ոճերների
տեսքին մեծութիւնը չէին գիտեր:
Չբնական զօրաբանակի ըրածներին
տեղեկանալու համար, հարկ եղաւ
որ իրենք անձամբ տեսնեն սիրտե-
մազիկ կերպով այրուած քաղաքնե-
րը, ջրողող եղած հանքերը, հազիւ
հեռ հաւասար գարձած գործարան-
ները, քանդուած պարտիզները,
ուսմբոյժ և հրաձգութիւններով
խորտակուած մայր-եկեղեցիները,
ազգային հարստութեան, բնութեան
և գեղեցկութեան դէմ մղուած վաշ-
տերի պատերազմի այդ ամբողջ ծա-
ղիւրը, որը չկրնար երևակայութիւնը
ըմբռնել երբ անոր ենթադրութեամբ մար-
դերէն և անոր սոսկալիութեան վը-
կայով իրերէն հեռու կը գտնուի:

Դուք ալ ձեր կարգին պիտի կըր-
նաք, Տիար Նախագահ, ձեր աշխ-
րով շափել այդ աղէտների ընդար-
ձակութիւնը և ատկէ զատ, Ֆրան-

սական կառավարութիւնը ձեզ պիտի
հաղորդէ պաշտօնական վաւերա-
թուղթեր որոնց մէջ պիտի տեսնէք
թէ զերման պաշտակալութիւնը ինչպիսի
ծայրայիտ անպատկառութեամբ կը
բացատրէ կողոպտելու, քանդելու և
հարստութեամբ ոչնչացնելու իր ծրա-
գիւրը:

Ձեր ազնիւ խիղճը իր վճիռը պի-
տի տայ այդ ոճերների մասին: Եթէ
ասոնք տնպատիժ մնային և կարե-
նային վերանորոգուիլ, ամէնէն գե-
ղեցիկ յաղթութիւններն անդամ
ընդունան եղած պիտի լինէին:

Տիար Նախագահ,
Ֆրանսան կուռեցաւ, նեղուեցաւ
համբերեց չորս երկար տարիներ շա-
րունակ, իր բոլոր երակներէ արիւն
հոսեցաւ, իր լաւագոյն զաւակներ
կորսնցուց, իր երկուստեք թեան
սուզը կը կրէ և այժմ ձեզ նման կը
ցանկայ արդարութիւն և անգործու-
թիւն բերող խաղաղութեան մը: Նո-
րէն յարձակման վտանգին ենթարկ-
ւելու համար չէր որ այնչափ զոհ-
ողութիւններ կրեց: Ոչ ալ Սմերիկան
անոր համար զինուեցաւ և Ուիլիս-
նոսը ճեղքելով հոս եկաւ որ ոճրա-
գործներն անպատիժ մնալով վերադա-
նային բարձրացնեն և նորանոր սպա-
նութիւններ պատրաստեն:

Ամերիկան լա Ֆայեթի և Բոշա-
պոյի յիշատակին հաւատարիմ մնա-
ցած, եկաւ օգնել Ֆրանսային որով-
հետեւ Ֆրանսան ինքն ալ հաւատա-
րիմ մնացած էր իր աւանդութիւն-
ներին: Ձեր և մեր մտատկալը
(ideal) յաղթանակեց: Մենք միասին
պաշտպանեցինք ազատ ընկերու-
թիւնների հենասկան սկզբունքները:
Հիմա միասին պէտք է հիմնենք իրա-
զապութիւն մը որ աշխարհակալու-
թեան և հարստահարութեան կազ-
մակերպութիւնների ուղղակի կամ
կեղծապատիւ կերպով վերակազմու-
թեանը չնպաստէ: Երէկի թշուառու-
թիւններին և տխրութիւններին փո-
խարեն, վաղուան վառնգներին գէպ
գարման մը պէտք է լինի խաղաղու-
թիւնը, պէտք է որ երաշխաւորու-
թիւն մը լինի մենք:

Այն ընկերակցութիւնը, որ պատե-
րազմին համար կազմուեցաւ Միա-
ցեալ Նահանգներին և Եւրոպայի
իրեն միջև և որ իր մէջ կը պարու-
նակէ սահական հաստատութեան
(institution) մը բողոքող որի մասին
դուք այնքան ճարտարօրէն խօսած
էք, այժմէն իսկ որոշ և բարեբար
գեր մը պիտի կրնայ կատարել միա-
մին ուսումնասիրելով խնդիրների
արգարացի լուծումները և փոխա-
դարձապէս իրար աշակցելով, որին
մենք ամենքս ալ պէտք ունինք յաղ-
թող հանգիստեցնելու համար մեր
իրաւունքները:

Ապագային համար որչափ ալ նա-
խադրույթիւններ ձեռք առնենք,
ոչ ոք, աւաղ, կրնայ հաստատել թէ
պիտի կրնանք մարդկութիւնը միշտ
ազատ պահել նոր պատերազմների
սարսափէն: Ասկէ 5 տարի առաջ, դի-

տութեան յառաջդիմութիւնները և
քաղաքակրթութեան վիճակը պիտի
կրնային յուսադրել մեզի թէ ոչ մի
կառավարութիւն, նոյն իսկ ինքնա-
կառավար (autocratique) կառավարու-
թիւն մը, չյաջողի զինուած ժողո-
վուրդներ յարձակել տալ Պէլժիզի
և Սերպիայի վրայ:

Առանց ունենալու այն ցնորքը թէ
ապագայ սերունդը պիտի կրնայ եր-
բէք բոլորովին զերծ լինել այդպիսի
հաւաքական յիմարութիւններէ, մեր
ընկիւր խաղաղութեան մէջ պէտք է
գնենք արդարութեան բոլոր պայ-
մանները և իր տեղականութիւնը յա-
ջողեցնելու բոլոր հանգամանքները որ
կրնանք մտցնել անոր մէջ: Այդ մեծ
ու փառաւոր գործին համար է որ
ուզեցիք դուք, Տիար Նախագահ,
անձամբ գալ աշխատակցել Ֆրանսայի
հետ:

Ֆրանսան շնորհակալ է ձեզ: Մի-
կը ճանչնայ Սմերիկայի բարեկամու-
թիւնը, կը ճանչնայ ձեր ուղղամը-
տութիւնը և ձեր մտքի վստահութիւնը:
Լիուրի վտանգութեամբ է որ ձեզի
աշխատակցել կը պատրաստուի:

Կը վերցնեմ բաժակս, Տ. Նախա-
գահ, ի պատիւ ձեր և ի պատիւ Տի-
կին Վիլսոնի: Կը խմեմ Միացեալ-
Նահանգների Հանրապետութեան,
մեր երէկի և երբեմնի, վաղուան և
մշտական մեծ բարեկամի բարգաւաճ-
մանը:

Տ. Վիլսոնի բաժակահաւոր
Տ. Վիլսոն հետեւեալ ճառով պա-
տասխանեց Տ. Բուէնգարէին:

Տիար Նախագահ,
Խորին կերպով երախտապարտ եմ ձեր
շնորհակալ ընդունելութեան: Շատ հաճախ
պատեցաւ ինծի Ֆրանսայի մէջ գտնու-
ելիս ուր Միացեալ-Նահանգների ներ-
կայացուցիչներին եւ Ֆրանսայի ներկայա-
ցուցիչներին միջեւ ճշմարտապէս անկեղծ
համակրութեան եւ բարեկամութեան ե-
րանդուտ շփում մը կը գտայ:

Ինչ որ բարեհաճեցաք ըսել ինծի նը-
կատմամբ, անոր մէջ շատ առատաբերու-
եղաք. բայց կը գգամ թէ ես ինչ որ ըսած
եմ եւ ինչ որ փորձած եմ ընել, ըսած եմ
ըրած եմ Միացեալ-Նահանգների ժո-
ղովրդի գաղափարակամը: Բաւատարմու-
թեամբ յայտնելու եւ այդ գաղափարա-
կանը գործի վերածելու միակ փառաբով:

Սկզբէն ի վեր, Միացեալ-Նահանգ-
ների ժողովուրդին մտածումը ձգտեցաւ
պատերազմը յաղթութեամբ որոշելէ ա-
ւելի վեր բանի մը: ան ձգտեցաւ դէպի
իրաւունքի եւ արդարութեան յաւիտե-
նական սկզբունքների հաստատութիւն:
Մեր ժողովուրդը հասկցաւ թէ բաւական չէր
յաղթել, այլ թէ պէտք էր այնպիսի ձեւով
մը շահիլ պատերազմը եւ անոր յարու-
ցած խնդիրները այնպիսի ձեւով մը լու-
ծել որ աշխարհի ապագայ խաղաղու-
թիւնը երաշխաւորուի եւ անոր մասնակ-
ցող բազմաթիւ ժողովուրդների եւ ազ-
գերի ազատութեան ու երջանկութեանը
համար իմ մը դրուի:

Մինչեւ այդ ժամանակ, պատերազմը
երբեք այսչափ սոսկալի երեւոյթ մը չէ-
ղեցած չէր, ոչ ալ աւելի որոշ կերպով
բողաքեմ ըրած էր ապօրինաւոր փառու-
սիրութիւնների նուստաացուցիչ ազդեցու-
թիւնը: Գիտեմ թէ կեղեքնական կայս-
րութիւնների զօրաբանակների ըրած աւե-
րակներին տեսքը ինծի ալ պիտի ներշնչէ

միեւնոյն գարշանքն ու միեւնոյն խորին
զայրոյթը որ կը գգան իրենց արտի մէջ
Ֆրանսայի եւ Պէլժիզի ժողովուրդները
եւ ես ալ ձեզի պէս, Տիար Նախագահ,
կը գնահատեմ պատերազմին արդիւնք-
ները որոշելու ատեն այնպիսի միջոցներ
ձեռք առնելու կարեւորութիւնը որ ոչ
միայն այդ զարմուրանքի եւ կողոպտելի
գործողութիւններն նշաւակուին, այլ եւ
ամբողջ մարդկութիւնը ազդարարու թիւն
ստացած լինի որ ոչ մի ժողովուրդ պիտի
կրնայ համարձակիլ պայտիսի թշնամու-
նեւ ընելու, առանց ենթարկուելու ար-
դարացի պատժի մը:

Գիտեմ թէ Միացեալ Նահանգների
զօրքերն ու նաւատորմներն ինչպիսի
եռանդով եւ ինչպիսի ոգեւորութեամբ,
հոգիով ու մարմնով, նետուեցան այս
փրկութեան կուրծն մէջ: Մասնաւոր Սմե-
րիկայի հիշող ոգին յայտնեցին: Կը հաւա-
տան որ իրենց մտատկալները տիեզերքի
բոլոր ազատ ժողովուրդները մատու-
պարներն են եւ ուրախութիւն կը գգան
այդ մտատկալների իրականացման մէջ
իրենց կատարած դերին համար, դաշ-
նակից բանակներին հետ միասին:

Մենք հպարտ ենք անոնց կատարած
դերին համար եւ երջանիկ ենք որ ընդ-
հանրական դատի մը մէջ այսպիսի ըն-
կերների հետ ընկերակցած են անոնք:

Բոլորովին մասնաւոր գգացումով մէ-
տիար Նախագահ, որ կը գտնուի Ֆրան-
սայի մէջ ուր ձեզի հետ մէկտեղ կուրա-
խանամ տարուած յաղթանակին համար:
Ֆրանսան եւ Միացեալ Նահանգները
հիմնադր կերպով սերտ կապերով միա-
ցած են իրար հետ: Չգիտեմ թէ ուրիշ
որի հետ ընկերակցութեամբ ասկէ աւե-
լի ուրախութեամբ եւ ոգեւորութեամբ
պիտի կրնային կուրիլ ինծի համար
ամէն օր հաճոյք մը պիտի լինի խորհրդ-
դակցութեան մէջ գտնուելը Ֆրանսայի
եւ իր դաշնակիցների պետական մար-
դերին հետ, ուսումնասիրելու համար
թէ ինչ միջոցներով պիտի կրնանք ապա-
հովել բարեկամութեան եւ գործակցու-
թեան այս երջանիկ յարաբերութիւնների
յարատեւութիւնը եւ ընդհանրապէս մարդ-
կութեան համար երաշխաւորել կեանքի
այն ապահովութիւնն ու ազատութիւնը
որոնք ճշմարիտ բարեկամների անդող-
ւելի ընկերակցութեամբն ու աշխատակ-
ցութեամբը միջոց կրնան ձեռք բերուիլ:

Կողոպտեմ ձեզ, տիար Նախագահ, ոչ
միայն ձեզ համար անձնական խորին յար-
գանքով մը, այլ նաեւ իրենց ներկայա-
ցուցի Ֆրանսական մեծ ժողովուրդին,
եւ պատիւ ունիմ ձեզ բերելու մի ուրիշ
մեծ ժողովուրդի ողջոյնները որին ան-
կեղծ եւ մշտական շահագրգռութիւն
մը կը պատճառէ Ֆրանսայի հաւատա-
գիւրը:

Բաժակս վեր կառնեմ Հանրապետու-
թեան Նախագահի եւ Տիկին Բուէնգա-
րէի կենաց ու Ֆրանսայի բարգաւաճման
համար:

ԻՏԱԼԻԱԻ ԲԱԳԱՆՈՐԻՆ ՓԱՐԻՉ ԴԱԼԸ

Իտալիայի Վեդդո Էմմանուէլ Գ. Բա-
գաւորը իր երեք որդիքի փէմանքէ իշխա-
նին հետ մեկտեղ փարիզ եկաւ անցած
հինգշաբթի օր: Իրեն հետ էին և իտա-
լիայի վարչապետ Տ. Օրբանտո և արտա-
քին գործերի նախարար Տ. Սոնինո:

Փանաւոր ընդունելութիւն եղաւ նաեւ
Իտալիայի հեռաւոր քաղաքացիներ և քա-
ղաքի Թագաւորին, ինչպէս եղած էր Սէդ-
լիայի Զօրե Թագաւորին և Միացեալ-
Նահանգների նախագահ Տ. Վիլսոնին:
Այդ հինգշաբթի օրը տեղական օրի պէս
անցաւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ:
Հետեւեալ օր, որբաթ, գիշերը Վեդդո

Էմմանուէլ թագաւորն ու իր որդին Փարիզէն մեկնեցան, երթալ այցելելու համար Ֆրանսոսի մէջ գտնուող իտալական զօրաբանակներին:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՎԻՂՍՈՆ ՅՐԱՆՍԱԻ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱԻ ՄԷՋ

Նախագահ Վիլսոնն ռազմականօրէն կերթալ ուր երեք օր պիտի անցունէ զօրաբանակները շրջանին մէջ: Ծնունդի օրը, այցելելով ամերիկեան զօրաբանակին, անոնց մէջ պիտի անցունէ: Հետեւեալ օրերը պիտի անցունէ Ֆրանսոսի հիւսիսային եւ արեւելեան քանդուած երկրամասերը շրջագայելով եւ մասնաւորապէս այժմ պիտի անցունէ Լիլ, Տընէ, Տուէ եւ Բէս քաղաքները:

— Տ. Վիլսոն գեկաւ. 19ին եւ 20ին Փարիզի մէջ տեսակցութիւններ ունեցաւ իտալիայի թագաւորին եւ անոր նախարարներին հետ:

— Նախագահ Վիլսոնին, որ ասկէ առաջ ուսուցիչ եղած է եւ խորհրդաւոր չէր, 21ին մեծ հանգիստորում թեմաք ընդունելով իւր մը եղաւ Սորպոնի մէջ ուր Ֆաբիւլէի գահեւորէց իրեն յանձնեց Docteur en Sorbonne պատուարձեր վկայականը, ի գնահատութիւն իր հրատարակուած պատմագիտական աշխատասիրութիւններին: Տ. Վիլսոն գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ շնորհապարտութիւն յայտնելով իրեն եղած պատուին համար եւ պանծացնելով ազատութեան եւ բարոյական սկզբունքների յաղթանակը բռնապետութեան վրայ: Այդ սկզբունքներէն ծագում առած է, ըսաւ, Ազգերի Դաշնակցութեան մասին իր ընդունումը:

Հանգէսին ներկայ էին Հանրապետութեան նախագահ Տ. Փոէնգարէ, Երեսփոխանական եւ Ծերակուտական ժողովների ատենապետները, վարչապետ Տ. Գլէմանսօ, նախարարներ, գեապաններ, ուսուցիչներ, ղեկորականներ եւ այլն, ինչպէս նաեւ Տիկին Վիլսոն եւ ամերիկեան զեապան Տ. Շարբ:

— Նախագահ Վիլսոն իր տիկնոջ հետ մեկտեղ գեկաւ. 26ի հինգշաբթի օր պիտի երթալ Լոնտոն ուր Ճօրժ թագաւորը թագուհիին հետ մեկտեղ կայարան կուգայ զիմաւորելու եւ անկէ կը տանի Պի. քինկէմի պալատը. երեկոյին մտերմական շրջանակի մը մէջ իրեն ճաչկերոյթ կուտան թագաւորն ու թագուհին: 27ի ուրբաթ օր Տ. Վիլսոն տեսակցութիւն պիտի ունենայ անգլիական նախարարներին հետ եւ երեկոյին թագաւորը իրեն պատուանշաղ մը պիտի տայ: Շաբաթ օր ընդունելութիւն պիտի լինի իրեն Կիլտ-Հօլի սրահին մէջ եւ երեկոյին անգլիական կառավարութիւնը պաշտօնապէս ինչոյք մը պիտի տայ ի պատիւ Վիլսոնին: 29ի կիրակի օր Նախագահը ներկայ պիտի գտնուի կրօնական արարողութեան մը Գարլալլ քաղա-

քին մէջ ուր ծնած է իր մայրը: Դեկտ. 30ի երկուշաբթի օր Մանչէսթըր պիտի գտնուի ուրկէ երեկոյին Լոնտոն վերադառնալով պիտի գայ նորէն Փարիզ:

ՌՈՒՍԻԱ

Դիէն—Ձիւնէն եկած հեռագիր մը կիւմպէն որ ճափոնցիները գերի բռներ են Սիպերիայի պօլէպիդներէ զխաւարը իր հուսակիցներէ մէկ մասին հետ մեկտեղ: Իրենց քով գտնուեալ է 500 քիւս ոսկի, զրամի վերածուած:

— Լրագրի թղթակից մը Անգլիայի պատերազմական նախարար Լորտ Միլնէրի գեկնելով տեղեկութիւն խնդրած էր թէ ինչու համար անգլիական զօրքերը միջամտած են Ռուսիայի խռովութիւնները զապելու նպատակով: Լորտ Միլնէր ամէնէն առաջ յայտարարեց թէ միւսակ անգլիական զօրքերը չեն որ միջամտած են, այլ եւ զաշնակիցները: Պէտք է, ըսեց եւ նախարարը, պօլէպիդների փորձերը իրենց թախքի մէջ կասեցնելու Այդ անիշխանութիւն տարածողների աղէտաբեր գերը նշկարագրելէ յետոյ, Լորտ Միլնէր յայտարարեց թէ զաշնակիցների սոյն նպատակն ալ որ է աղատել պօլէպիդների բռնութեան ենթարկուած Ձէգօ Սովազները, պօլէպիդների որոնք նոյն իսկ Ռուսիայի հողին վրայ կը դիրացնեն մեր թշնամիների պարէնաւորումը:

Այդ միջամտութենէն հազարաւոր Ռուսեր օգտուած են զաշնակիցների կողքէն կանգնած կուսելու համար:

Հակառակ ուսանց կարծիքին, ըսած է Լորտ Միլնէր, մեր մտադրութեան մէջ չկայ անգլիական զօրքերը թողուլ Ռուսիայի հանդիսարութիւնը վերահաստատուի ախտը: Այսու ամենայնիւ, պէտք չէ փութացնել այժմ Ռուսիա գտնուող զօրքերի անկէ մեկնելը. պէտք է սպասել կարգուկանոնի կատարելապէս վերահաստատուելուն:

— Չնայելով որ զաշնակիցների նաւեր ներկայ կը գտնուին Օտէսայի առկէ, պօլէպիդները Օտէսայի բանտը կրակ ձգեցին եւ բանտարկուածները արձակեցին: Նաւային զօրքերի ջոկատներ կարգուկանոնը վերահաստատեցին այն Ռուսերի աշակցութեամբ որոնք հաստատուի կը մնան Համաձայնութեան տէրութիւններին:

ԱՄԵՐԻԿԱ

Վիէննայէն Չարիի տրուած հեռագիր մը կիւմպէն է որ աւստրիական կառավարութիւնը շնորհաբար իրենց միջոցով եր արգիլելու համար զիմեր է զաշնակից պետութիւններին, խնդրելով որ Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան զօրքերի ջոկատները դադարեն վիէննայէն:

ՌՈՒՍԻԱ

Ռուսիայի թագաւորը նորէն պաշտօնէ կանչեց Տ. Պրադիանովն որ նոր նախարարութիւն մը կազմեց: Ինչպէս յայտնի է, Պրադիանով կուսակից է Դաշնակիցներին եւ իր վարչապետութեան օրոք էր որ Ռուսիայի պատերազմի մասնակցեցաւ: Ռուսիայի թագաւորին որդին Փարիզ կ'եկած է:

ՕՐԱՅՈՑՑ 1919 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Վիեննայի Միջառեանց տպարանէն լոյս տեսած է առաջիկայ 1919 թուականի Օրացոյցը, գրպանի համար: Մովորական Օրացոյցէն զատ, սկիզբը կայ գեղեցիկ պատկերով գրաքար ոտանաւոր մը, իրեն բնաբան ունենալով. Հ. Ալիշանի «Կենաց օրհնութեան ծագէ առաւօտ» խօսքը. վերջն ալ ծիածան «Ազգային Դրօշակ» վերնագրով աշխարհաբար ոտանաւոր մը, «Մեր հայրենիք» ի եղանակով իրեն նոր քայլերը գրուած է. Գ. Ալտընեանէ եւ Նուիրուած Հայ Ազգային Դրօշակին:

Գինն է Մարսէյի մէջ 90 սանդիւմ. Մարսէյէն դուրս 1 ֆրանկ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

LA VOIX DE L'ARMÉNIE

Կը հրատարակուի La Voix de l'Arménie կիսամսեայ հանդէսը Փարիզի մէջ, նախածուածութեամբ Հայ Ազգային Պատկերակութեան եւ հովանաւորութեամբ Ֆրանսացի խումբ մը մեծամուն հայաստանցիներին:

Հայ ժողովրդի պահանջներին օրկան լինելու սահմանուած այս հանդէսը պէտք է ոչ միայն կարգաւ հետաքրքրութեամբ, այլ եւ կարգաւ ֆրանսագէտ եւրոպացիներին, նուիրելով անոնց մէկ մէկ օրինակ եւ այսպէս աշակցելով բոքականութիւնը:

Բաժնորդագինն է Ֆրանսայի համար տարեկան 12 ֆր., արտասահմանի համար 15 ֆր.: Հասցէն Direction de «La Voix de l'Arménie».

30, rue Jacob, PARIS (6e)

ՀԱՅՐԵՆԻՐ

Օրաթերթ գրական, քաղաքական, հասարակագիտական

Ամերիկահայ գաղութի ամենամիսն, ամենէն տարածուած եւ միակ օրաթերթն է որ կը ստանայ Թղթակցութիւններ աշխարհի գանազան կողմերէն: Եաթաթ օրեր կը հրատարակուի աւելի ընդարձակ պարունակութեամբ եւ յաճախ պատկերազարդ:

Տարեկան բաժնեգինն է 5 տոլար, վեցամսեայն 2½ տոլար: Հասցէն Foreign Publ. Co 7, Bennet str. Boston Mass. (Etats-Unis d'Amérique)

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ

Կիսամսեայ հանդէս: Կը հրատարակուի ամէն ամսու մէկին եւ 14ին: Խմբագրապետ՝ Ա. Զօպանեան: Բաժնորդագինն է ամէն երկրի համար, տարեկան 20 ֆրանք, վեցամսեայ 12 ֆր.: Դրամ, նամակ եւ գրութիւններ ղրկել հիմնադիր տնօրէնին յայ հասցէով. Dr. Léon Hampartoumian, D. D. S.

16, Bould. St. Denis, PARIS

ԿԻՉԵՆ

(Հայ շաբաթագիր)

1901էն ի վեր կը հրատարակուի Ամերիկայի մէջ: Բաց ի ազգային լուրերէ եւ տեսութիւններէ, կը պարունակէ կարող անձերէ գրուած ուսումնասիրութիւններ քաղաքական, սոցիոլոգիական, բանասիրական, պատմական եւ այլ նիւթերի վրայ:

Տարեկան բաժնեգինն է 4 տոլար: Հասցէն The Gotchnag Publ. Co. 115 East 24th str. New York, N. Y. (Etats Unis d'Amérique)

ՀԱՅ ԼԻՂՆԻ ԳԻՂ

Ի գիտութիւն այն հայ ծնողներ որոնք կուգեն իրենց զաւակներին հայերէն գրել կարգաւ եւ խօսիլ սովորեցնել եւ այն հայ երիտասարդներ որոնք կը փախաքին հայերէն գրել կարգաւ եւ քերականութիւն ու գրականութիւն սովորել, կը յայտնենք որ կայ տրամադրելի դասատու որ յանձն կ'առնէ մասնաւոր դասեր տալ ցանկացողներին:

Պայմանները եւ այլ խնդիրներ համար դիմել Ա. Բմէնիայի խմբագրութեան գրասենեկին:

ԾԱՌՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

ՉԻՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆՍԻ

	Փր. սեզմ.
Ա. Հայ դիւցազունի մը Բ. տպագր.	40
Բ. — Ը. (Սպառած)	
Բ. «Արմենիա» յաշարար (Ա. տարի)	140
Ժ. Վրիժ	20
ԺԱ. Թումաս Բոցարիս	20
ԺԲ. Նմայրներ Մ. Փարթուգալեանի գրած ոտանաւորները	15
Ժ. Մի պոլիկար հայրեկան (Պուլկարի Զեղափոխութեան ծագման պատմութիւնը)	140
ԺԴ. Մր' գաղթիք	20

Մարսէյէն դուրս ղրկելու փոստի ծախք կը վճարուի հրատարակողին:

Կ. ՊՈԼԻՍ. (Գեղատիպ հրատարակութիւն մ'է որ կը պարունակէ Հ. Ս. Երեմիանի յուշերն ու տպաւորութիւնները, 1909-1912ին գրուած: Զարգարուած է 120ի մօտ պատկերներով որոնք կը ներկայացունեն պօլսական տեսարաններ, շէնքեր, հայ ու օտարագիր անձեր եւ այլն: Կ. պօլիս իր բնական գեղեցկութիւններով եւ ինչ ինչ հրաշալի շէնքերով աշխարհի չքնադազդ մէկ վայրը համարուած լինելով, շատ հետաքրքրաշարժ կը լինի անուշադ Կ. պօլիսի ընթերցումը, մանաւանդ որ քիչ ատենէն գուցէ ատոնց հեաքերը միայն մնացած պիտի լինին): Գինն է 7 ֆր. եւ 50 (8 ֆր.):

Հ. Սահակ ՏԵՐ-ՄԱՐԿԵԱՆ. — ԲԵՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ. ՍԿԻՐԷՆ մինչեւ մեր օրերը: 6 ֆր. 30 (7):

(694 էջեր բաղկացած ստուար հատոր մ'է այս, հնութիւնների վերաբերեալ բազմաթիւ նկարներով, ստուգուած թուականներով: Հայրենասիրական քաջ շունչ մը կը փչէ զբերն առաջին էջէն մինչեւ վերջինը: Ընթերցողը հոն կը հանգիպի նախկին հայ թագաւորների նիւտակային եւ զգեստաւորումին վերաբերեալ հետաքրքիր տեղեկութիւններ, ինչպէս հայ ժողովրդի նկարագրի եւ քաղաքակրթութեան մասին կարեւոր ծանօթութիւններ, հաստատուած պատմական հիմքերի վրայ):

ՏՆՕՐԷՆ—ԽԵՐԱԳԻՐ

ՎՓՈՓՈՒՆԻՆԻՆԻՆ
ՄԱՐՍԵՅԻ

Հայերէն Տպարան Մ. Փարթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi.